

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2012/37
Karar Sayısı : 2012/148
Karar Günü : 11.10.2012
R.G Tarih-Sayı : 10.12.2013-28847

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara 12. Sulh Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 22.11.2001 günlü, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 606. maddesindeki '*Miras, üç ay içinde reddolunabilir. Bu süre, yasal mirasçılar için mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; vasiyetname ile atanmış mirasçılar için mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine ' bildirildiği tarihten ' başlar.*' hükmünün, Anayasa'nın 2., 10., ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Mirasın reddi için açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırılığı iddiasını ciddi bulan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

4721 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren 606. maddesi şöyledir:

' Miras, üç ay içinde reddolunabilir.

Bu süre, yasal mirasçılar için mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; vasiyetname ile atanmış mirasçılar için mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine resmen bildirildiği tarihten işlemeye başlar.'

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 10. ve 35. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 18.4.2012 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Hamit YELKEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, Kanun'da sınırlı ehliyetsiz olarak tanımlanan kişiler yönünden mirasın reddi beyanında bulunma yetkisinin bu kişilerin kanuni temsilcilerine tanındığı, oysa sınırlı ehliyetsiz grubu içinde yer alan ve özellikle ayırt etme gücüne sahip küçükler adına kanuni temsilcilerinin yapmış oldukları söz konusu irade açıklamaları ile sınırlı ehliyetsiz küçüklerin reşit olduktan sonraki iradelerinin her zaman uyumlayabileceği, itiraz konusu kuralda bu hususun dikkate alınmayarak tüm ehliyet grupları yönünden mirasın reddi süresinin aynı şekilde belirlendiği, bu durumun tam ehliyetli olmayanların mülkiyet ve miras haklarının sınırlandırılması sonucunu doğurduğu ve bunlar yönünden bir eşitsizliğe neden olduğu, ayrıca miras ret süresinin fiil ehliyeti açısından farklı ehliyet guruplarına nasıl ve ne şekilde uygulanacağına ilişkin kuralda bir belirliliğin bulunmadığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 10. ve 35. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralda, mirasın üç ay içinde reddolunabileceği, bu sürenin, yasal mirasçılar için, mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; vasiyetname ile atanmış mirasçılar için ise mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine resmen bildirildiği tarihten itibaren işlemeye başlayacağı öngörülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti, bir hukuk devleti olarak nitelendirilmiştir. Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan devlettir.

Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri '*belirlilik*'tir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi de gereklidir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup birey, yasadan, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal sonucun bağlandığını bilmelidir. Ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlar. Hukuk güvenliği, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

Anayasa'nın 35. maddesinde, '*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*' hükmüne yer verilmiştir. Temel bir insan hakkı olan mülkiyet hakkı bireyin eşya üzerindeki hâkimiyetini güvence altına almaktadır. Eşya üzerindeki hâkimiyet bir yönüyle bireye devletin müdahale edemeyeceği özel bir alan yaratırken, diğer taraftan emeğinin karşılığını güvence altına almakla bireye kendi hayatını yönlendirme ve geleceğini tasarlama olanağı sunmaktadır. Bu nedenle birey özgürlüğü ile mülkiyet hakkı arasında yakın bir ilişki vardır. Temel bir hak olan miras hakkı ise iki yönlüdür. Miras bırakan yönünden mirasının

kendinden sonrakilere geçmesini ve ölüme bağlı tasarrufta bulunabilmeyi, mirasçılar yönünden ise murisin miras yoluyla bıraktığı malvarlığına sahip olma yetkisini kapsar.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 599. maddesi uyarınca mirasın mirasçılara intikalinde külli halefiyet ilkesi benimsenmiş olup bu ilke uyarınca mirasbırakanın ölümüyle başka herhangi bir işleme gerek olmaksızın miras mirasçılara geçmekte ve mirasçı mirasbırakanın borçlarından kendisine bırakılan mirasla sınırlı olmaksızın tüm malvarlığıyla sorumlu olmaktadır. Bu sorumluluğun mirasçılar açısından doğuracağı sakıncaları bertaraf etmek üzere öngörülen mirasın reddi, kişilere rızaları hilafına mirasın intikalini önleme imkânı tanıyan önemli bir haktır. Ancak, hem hukuki belirlilik ve istikrarı sağlamak hem de miras üzerinde hakları bulunan üçüncü kişileri korumak için bu hakkın kullanılmasının belli bir süreyle sınırlandırılması gerekmektedir.

İtiraz konusu kuralda, mirasın reddi hakkının kullanım süresi ve bu sürenin hangi tarihten itibaren başlayacağı kanuni ve atanmış mirasçılar yönünden ayrı ayrı belirlenmiştir. Bu kural, herkes için geçerli olup Kanun'un ilgili hükümleri uyarınca tam ehliyetli olmayanların bu haklarını kanuni temsilcileri aracılığıyla kullanmalarını gerektirmektedir. Tam ehliyetli olmayanların bu haklarını kanuni temsilcileri aracılığıyla kullanmaları gereği ise hem tam ehliyetli olmayanların hem de bunların hukuki ilişki içerisinde olduğu kişilerin haklarının korunması zaruretinden doğmuştur.

Diğer taraftan, medeni hukuk sistemi içerisinde, reddedilmesi gereken bir mirasın, kanuni temsilci tarafından süresinde reddedilmemesinin veya iktisap edilmesi gereken bir mirasın reddedilmesinin sakıncalarını önleyen hukuki müesseseler de öngörülmüştür. Bu çerçevede, Kanun'un 605. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, terekenin borca batık olduğu sabit ise miras hükmen reddedilmiş sayılmaktadır. Yine Kanun'un 615. maddesi uyarınca önemli sebeplerin varlığı hâlinde sulh hâkimi, yasal ve atanmış mirasçılara tanınmış olan ret süresini uzatabilmekte veya yeni bir süre tayin edebilmektedir. Bu hükümler, tam ehliyetli olmayanları da kapsayacak şekilde herkese reddedilmesi gereken (borca batık) bir terekeyi herhangi bir süre şartı olmaksızın reddetme imkânı sağlamakta ve kişilerin mülkiyet ve miras haklarının zedelenmesini önlemektedir.

Aynı şekilde, sistem içerisinde tam ehliyetli olmayanların menfaatlerine uygun olan mirasın, kanuni temsilci tarafından reddedilmesini önleyen hukuki müesseseler de kurulmuştur. Bu bağlamda, kanuni temsilci olan vasinin tek başına mirası reddetme yetkisi bulunmamaktadır. Mirası reddetmeyi düşünen vasinin, Kanun'un 463. maddesi uyarınca bunun için hem vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesinden hem de denetim makamı olan asliye hukuk mahkemesinden izin alması gerekmektedir. Ayrıca, eğer vesayet altında bulunan kişi, görüşlerini oluşturma ve açıklama yeteneğine sahipse, Kanun'un 450. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, onun da görüşünün alınması icap etmektedir.

Kaldı ki, tam ehliyetli olmayan kişilere yönelik mirasın kabulü ve reddi sorumluluğu kanuni temsilciye ait olup Kanun'da zarar görmüş tam ehliyetsizin zararın giderimi için kanuni temsilcisine rücu etme imkânı tanınmıştır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. ve 35. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

22.11.2001 günlü, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 606. maddesindeki '*Miras, üç ay içinde reddolunabilir. Bu süre, yasal mirasçılar için mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; vasiyetname ile atanmış mirasçılar için mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine bildirildiği tarihten başlar.*' hükmünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 11.10.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Başkanvekili

Haşim KILIÇ

Serruh KALELİ

Alparslan ALTAN

Üye

Üye

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Mehmet ERTEN

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Üye

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Zehra Ayla PERKTAŞ

Recep KÖMÜRCÜ

Esas Sayısı : 2012/37
Karar Sayısı : 2012/148

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN